

zijn twee-
te catechi-
k niet, dat
n zoo hij
hem open-
recht op
dit aan-
te heffen,
te voor.
ig Avond-
och onder
Dat
oet we-
er en hoe
en onder
en moet
or den ge-
en heiden
Jesus met
Voord, en
er, ook al
voor de
n niet op,
is, dat hij
n daarvan
oet.
ide is, en
middel is,
ik om die
e catechi-
niet.
gewaaid; u
middel om
voor uw
en de zeep
ons eens-
lijk ook
vorm van
ieria dan
od eenige
Ds. Ter
oetius te
t hij zelf,
van Voe-
g in het
al-
lijk een
is, blijkt
als hij de
ontvangt,
ren niet
er wijke-
r tot het
soonlijke
den Hei-
konden
eten dat
eet leven.
punt der
nmin bij
heiligen
de per-
n, dat een
heid zich
en
voor de
dit grijpt
ords en
Avond-
inzicht
na besef
rk Gods
t is.
erst als
lant van
s kennis
cht zich
ook is
an noch
ant vaak
t in het
issen.
nu, zal
a, om
aal weer
betreden
t vooraf
gehoor-
le oude-
aan hen
willen;
16-18
treiden,
eed, als
eeks in
zij vol-
niden.
nent en
ansch-
s veelal
aal be-
t, baat
ijn, om
de de
Veren-
pgeno-
et eene
et aan
jing der

statuten, is dezez dagen in het jaarlijksch ver-
slag hoofdzakelijk beantwoord met weglating
van de oude statuten en met de insertie van
de door het tegenwoordig hoofdbestuur eigen-
machtiging ingevoerde wijziging.
Aan anderen zoude ik, zonder mij er verder
in te mengen, het oordeel hebben overgelaten
(gelijk dit reeds door *De Hervorming* van 15 dezer
op enkele punten is uitgebracht), maar tot drie-
malen wordt in dat verslag mijn naam verneld,
en die vermelding eischt, meen ik, enige te-
rechtwijzing.
Allereerst komt die voor in het stuk, gete-
kend door Jhr. Quares van Ufford, een Na-
thanael onder de ijerige en weldadige Christen-
arbeiders, wiens verlies ook mij diep smart. In
dat stuk wordt gewezen op een verandering
onder mijn medebestuur, vóór 30 jaren geschied,
tengevoele waarvan toen reeds de vereeniging
een nieuwe zou zijn geworden. Hier moet
een misverstand plaats gehad hebben. De
inzage der statuten, gedurende 34 jaren over-
anderlijk, telkenreize in het jaarverslag opge-
nomen, zal aantoonen, dat niet de minste ingrij-
pende wijziging in al die jaren plaats vond.
Ten tweede wordt mij in het verslag zelf de
bewering toegedicht, als zoude ik onze vereeni-
gung als een tak der Evangelische Alliantie
blijvend hebben beschouwd. Dit nu was op
grond van artikel 8 der oude statuten niet
mogelijk, maar krachtens artikel 4 der statu-
ten achtte zich onze vereeniging verbonden
aan alle genootschappen met dezelfde belijde-
nis en eenzelfde doel. Vanhier (totdat voor
drie jaren een afzonderlijke tak ten aanzen-
de werd opgericht), dat het verband bleek in ge-
meenschappelijke deputatien, in vereenigde con-
ferentien en o. a. ook in jaarlijksche raadple-
ging over de onderwerpen voor de week der
gebeden; zoodat bijvoorbeeld het onderwerp
van „leger en vloot“ voor weinige jaren op
onsen aandrang is opgenomen.
Eindelijk wordt mijn naam in den aanvang
van het jongste verslag opgegeven onder de
oprichters der tegenwoordige geheel gewijzigde
vereeniging.
De geheele behandeling van die wijziging
geeft blijk, dat men noch den historisch on-
sprong der zaak, noch het gewichtig doel der
oprichters heeft begrepen. Daarom wensch
ik liever aan gemis van juist inzicht, dan aan
gemis van kiescheit of van rechtsbesef de ver-
melde samenbinding toe te schrijven van de
namen der oude oprichters met den nieuwen
toestand der zaken; zoodat gevoel ik mij ver-
plicht, voor mij en mijne ontslagen medeop-
richters protest aan te tekenen tegen die ver-
binding.
Moge de nieuwe vereeniging intusschen dienst-
baar zijn tot heilgung van 's Heeren naam.
UWEGZ. dankzegging voor de opname
van deze regelen in uw uitnemend weekblad,
teeken ik mij met de oude hoogachtende en
broederlijke gevoelens.
T. i. D.
ELOUT VAN SOTERWOUDE.
Hage, 16 Jan. 1888.
Dit stuk zegt veel, en eischt van de zijde
der heeren bestuurders o. i. nadere ver-
klaring.
Nadere verklaring:
1. hoe zij in een officieel stuk kunnen
beweren, dat de heer Elout van Soterwoude
certijds op even discretionaire wijze als
zij een gewichtige verandering der statu-
ten doordreef, als de heer Elout van
Soterwoude verklaart, dat de statuten al
dien tijd, wat het wezen aangaat, onveran-
derd zijn gebleven.
Overanderd 34 jaren lang;
en 2. hoe men den naam van Elout van
Soterwoude als stichter van deze vereeni-
gung kan opgeven, waar men zelf beweert,
dat alle herkomst uit vroeger verleden voor
den Minister van Justitie onkenbaar moest
gemaakt.
Elout blijft ook hier zichzelf gelijk.
Hij bidt ook de nieuwe vereeniging den
zegen des Heeren toe; maar protesteert ten
behoefte der waarheid niettemin beslist en
krachtig tegen elke poging, om het te doen
voorkomen, als ware het streven der oop-
spronkelijke vereeniging, en het ethisch-
irisch doel van deze nieuwe vereeniging
66n.
Een goed voorbeeld geven de heeren
W. H. den Houting c. s. te Rotterdam.
Zij vormden een vereeniging, om de op-
leiding van jongemannen aan het Zettersch
Gymnasium te ondersteunen, voor zoover
men den weg koos der Vrije Universiteit.
Dit nu is uitnemend.
Ds. Van Lingem is zelf te zeer docent,
om persoonlijk voor collectereizen het land
door te trekken.
Het initiatief der gemeente moet dus ook
hier vanzelf redding aubrenghen.
En het bleek nu reeds te Rotterdam
dat dit kan.
Althans in zeer korten tijd heeft men
nu voor Rotterdam reeds twee jongeman-
nen geplaatst, die voor kosten dezer ver-
eeniging te Zetten worden opgeleid.
Ze betalen te Zetten f 400.
We wenschen onzen broederen geluk met
dezen voorloopigen uitslag.
Mogen er slechts steeds ernstig worden
toegezien, dat de jongelieden die men stu-
deeren laat, werkelijk timmerhout voor de
studie zijn.
Latere teleurstelling beneemt zoo vaak
den moed.
Niet genoeg kunnen we ons geluk wen-
schen, dat het vraagstuk der kerk thans
zoo van alle zijden bezien wordt.
Zóó eerst komt men uit de onklarheid
uit en daagt er helderheid en licht.
Zoo komt nu ook de heer docent De
Cock in *De Basijn* de grenzen der zicht-
bare kerk bespreken, en maakt desaan-
gewichtige opmerkingen.
Zoo zegt hij ten eerste, dat de Doop geen
sienlijk teeken is.
Hoor slechts:
Niets schijnt echter eenvoudiger dan de
bewering dat alle gedoopten tot de zichtbare
kerk behooren, dewijl de doop door velen ge-
zegd wordt het zichtbare teeken te zijn waar-
door de Christenen van de Joden, de Heide-

nen en de Mohamedanen zijn onderscheiden.
En deze gansch eenvoudige redeneering zou
ook waar zijn, indien de doop als zichtbaar
teeken en voor allen merkbaar en zichtbaar
blijvend teeken ware. Maar zichtbaar is de
doop niet. Men kan het niemand aanzien of
hij gedoopt is of niet. En het is niet de doop,
maar de belijdenis die de Christenen van de
Joden en alle niet-Christenen scheidt.
Een Jood en Heiden, die belijden in den Chris-
tus te gelooven, zal op grond van zijne belij-
denis worden gedoopt en zelfs vóór zijn doop
door Joden en Heidenen een Christen worden
geschouwd en door de Christelijke kerk als een
Christen worden erkend. En omdat hij erkend
wordt een Christen te zijn, wordt hij door be-
lijdenis en doop — niet door doop en belij-
denis, maar door belijdenis en doop — in den
schoot der Christelijke kerk opgenomen.
Hiertegenover stellen wij: 1. Onze Con-
fessie Art. 33, waar staat: „De sacramenten
zijn zichtbare waartekenen en zegelen van
eene inwendige en onzienlijke zaak“; 2. V.
66 van den *Heidelbergsechen Catechismus*:
„De sacramenten zijn heilige, zichtbare te-
kenen en zegelen“; en 3. de vaste en stel-
lige uitspraken van alle reformators, die
het sacrament nooit definieeren, zonder er
altoids bij te voegen, dat het een *sienlijk*
teeken is. Nog aan het slot van zijn eigen
artikel erkent de heer De Cock het zelf.
Toch is het duidelijk, hoe de heer
docent De Cock dit desniettemin toch
weer ontkennen kan. Hij meent namelijk,
dat door ons bedoeld was een voor ieder
zichtbaar teeken, en nu merkt hij zeer
terecht op, dat de Doop niet voor ieder
zichtbaar is, want dat het merkteeken van
den Doop niet op ons voorhoofd merk-
baar is.
En nu heldert alles zich op.
Onder zichtbare kerk verstaat de heer
docent De Cock, de kerk die door een ieder
gezien wordt. En dan, dit geven we grif
toe, maakt noch de Doop noch eenige an-
dere zaak de kerk openbaar. Ook niet de
belijdenis, gelijk hij waant; want van zeer
weinig menschen kom ik de belijdenis te
weten. Een belijdenis ziet men iemand ook
niet aan.
Bovendien hing het, gelijk docent De
Cock wil, aan de belijdenis, dan zoo *zicht-
bare* kerk al een zeer slechte naam zijn,
want men ziet een belijdenis niet, maar
hoort die afleggen. Hoortbare kerk zou dan
de naam moeten zijn.
Maar zoo raken we ganschelijk van de
wijs.
Immers noch onze vaders noch iemand
heeft ooit met zichtbare kerk bedoeld de
kerk voor zoover ze voor ieder met het oog
of oor waarneembaar is; maar de kerk,
voor zoover in het zichtbare of uitwendige
geconstateerd kan worden dat ze er is.
Gelijk nu de belijdenis in een Avond-
maalboek, zoo wordt de heilige Doop in
een Doopboek geconstateerd, als geschied
door een uitwendige, zichtbare acte.
Op dit bezwaar zal dus, dunkt ons, docent
De Cock zelf niet staan.
Zijn tweede bedenking komt neer op wat
N. J. E. in *De Roeper* over de besnijdenis
schreef, maar hier juist aangedrongen.
We lezen toch:
De volkeren nu die uit Ismael en de zonen
van Ketura zijn voortgekomen, hadden de be-
snijdenis krachtens dezelfde instelling als het
volk dat uit Ismael is voortgekomen. 't Was
hun wat het den Joden was. En hun verlaten
van den God van Abraham en hun verlaten
van het geloof van hun vader Abraham kon
niet veroorzaken dat hnn besnijdenis ophield
te zijn wat zij was krachtens de instelling des
Heeren.
En wat was en bleef de besnijdenis? Paul-
us geeft in Rom. 4: 11 het antwoord als hij
zegt: „En hij heeft het teeken der besnijdenis
ontvangen tot een zegel der rechtvaardigheid
des geloofs die hem in de voorhuis was toe-
gerekend“.
De Ismaelieten, de Midianieten en de andere
volkeren uit Abraham voortgesproten hadden
dus evenzeer als de Israëlieten en krachtens
dezelfde instelling het teeken der besnijdenis
tot een zegel der rechtvaardigheid des ge-
loofs, maar den God van Israël dienden ze
niet. Toch kon hun afval van het geloof en
van den God van Abraham de instelling der
besnijdenis niet te niete doen noch den aard
van de besnijdenis veranderen. Het was en bleef
een zichtbaar teeken gegeven tot een zegel van
het verband dat van geen wankelen werd en
dus blijft tot in eeuwigheid, of, om met Paulus
te spreken, het was en bleef het zegel van de
rechtvaardigheid des geloofs.
De heer docent De Cock heeft zeer juist
gevoeld, dat besnijdenis, d. i. amputatie
der voorhuis, op zichzelf niets zegt; en
voegt er daarom bij: *krachtens dezelfde
instelling*.
Deze bijvoeging toont dat de heer docent
De Cock uitnemend merkte waar het op
aankwam.
Hetgeen we voor acht dagen ons veroor-
loofden tegen N. J. E. op te merken, tref
daarom hem niet.
Mogen we hem daarom dit volgende in
overweging geven.
1. De Modernen bedienen ook thans den
Doop, krachtens dezelfde instelling, maar
het geloof aan den Drieëenigen God hebben
ze verzaakt.
2. Dientengevolge is hun Doop, al komt
hij ook historisch uit de echte instelling op,
geen Doop meer, en wordt als zoodanig,
ook door de Chr. Gereformeerde kerken
niet meer erkend, zoodra de belijdenis
van God Drieëenig ophield.
3. In ons geding echter was geen sprake
van die naverking of nabootsing van den
Doop, die we niet erkennen, maar alleen
van den Doop, die voor ons nog steeds als
heilige Doop geldt.
4. Het beroep van docent De Cock op
de besnijdenis der Midianieten enz., ver-
wijst ons naar een naverking en nabootsing
van de besnijdenis, die historisch met
de instelling van Jehova saamhing, maar
plaats greep onder geheele verwerping van
Jehova, en die of buiten alle religie ge-
houden werd, of geschiedde in naam van hun
algoden.

5. Deze besnijdenis werd dan ook niet
op een door God bepaalden dag toebediend,
maar soms pas op het twaalfde jaar.
6. Zoo was dan deze besnijdenis geen
sacrament, en kon niet voor zoodanig ge-
rekened worden.
7. Derhalve klopt de vergelijking niet.
Er was sprake van een sacrament, op
abnormale wijze bediend, maar nochtans
door onszelf als sacrament erkend.
De vergelijking wijst op een nabootsing,
die niets meer met het sacrament te maken
had.
De spijker op den kop.
Art. 168 is op het oogenblik niet aan
de orde,“ schrijft Dr. Bronsveld in *De Wa-
geninger*.
Niet aan de orde?
En indien de opschuiving veler antire-
volutionairen naar de rechts gelegen gren-
zen der liberale partij eens juist met het
oog, althans óók met het oog op Art. 168
plaats had? Zou dat geen bewijs zijn, dat
het wel degelijk aan de orde is?
Doch — zegt ge — het is in dien zin
niet aan de orde, dat nu allereerst, wat de
nieuwe Grondwet te doen geeft, behoort
behandeld te worden, en zij liet Art. 168
van de oude ongerept.
Dat deed zij ook Art. 194, en toch stelt
gij dit aan de orde.
Waarschijnlijk omdat gij meent: ook met
Art. 194 kunnen vele grieven weggenomen
worden, die tegen de uitvoering er van
bestaan.
Maar dat geldt evenzeer van Art. 168.
Ook hier is eene organieke wet mogelijk.
Moogt ge — zooals de heeren van *„Een-
dracht maakt macht“* doen — als eisch op den
voorgroed stellen: „rechtvaardigheid jegens
andersdenkenden, waar het de inrichting
geldt van het openbaar onderwijs“ en tegen-
over den eisch der rechtvaardigheid jegens
andersdenkenden, waar het de besteding
van 's Rijks middelen ter voorziening in
godsdienstige behoeften geldt, eenvoudig
volstaan met een: o, dat is niet aan de orde!
De Hervorming.
Met genoegen vermelden we het feit,
dat het den ouden leeraar Gravemeyer is
mogen gelukken, nog weder een aanmer-
kelijke bijdrage voor zijn *Gereformeerd
Leesboek* in het licht te zenden.
Natuurlijk kan men bij een werk, dat in
afleveringen het licht ziet, niet bij elke af-
levering opnieuw een aanbeveling schrijven.
Toch is het ons behoeft bij wat nu weer
verscheen den schrijver onzen gelukwensch
en onzen dank te bieden.
Hij nadert de voltooiing reeds.
Moge hij ze belevan!
KUYPER.
Uit de Pers.
Aangaande de houding van Ds. Poort te
Hendrik-Ido-Ambacht merkt *De Hoop* op:
Gelijk in onderscheidene bladen bericht werd,
sheeft Ds. H. J. L. Poort, te Hendrik-Ido-Ambacht,
voor een beroep naar de Ned. Geref. Kerk (doeleerend)
te Den Helder bedacht, en is de bede van een aantal
leden zijner gemeente aan den kerkeraad, om tot de
reformatie der plaatselijke kerk over te gaan, met
algemeene stemmen afgewezen.
Hieruit blijkt weer, hoe de synodale organisatie
min standvastige karakter totaal bedert, en hoe groot
het gevaar is voor afsakken, indien men niet terstond
luidert naar den drang der onwaarschijnlijke
Ds. Poort heeft de leden van het congres te
Amsterdam, in Januari 1887, bij heeft de bekende
formule geteekend, en was zóó warm voor de zaak,
dat hij uit Amsterdam naar Dordrecht telegrafeerde aan
Ds. van Hoogenhuyze, om dezen te vragen, waarom
hij niet, volgens bestaande afspraak, gekomen was.
Weinige weken na het congres had Ds. Poort salien
klaar, om terstond tot de losmaking der gemeente
over te gaan, als het Klassikaal Bestuur van Dordrecht
het minste tekenen zou geven van hem tot verantwoor-
ding te willen roepen wegens zijn bijwoning van het
congres. Hield het Klassikaal Bestuur zich stil, dan zou
er met de losmaking nog even gewacht worden, tot
een en ander met betrekking tot het beheer der kerke-
lijke goederen in orde zou zijn gebracht. Doch zoodra
te Den Helder de bede van de zijde van het Klassikaal
Bestuur, dan zou Ds. Poort met zijn kerkeraad terstond
tot de aflossing der organisatie overgaan. De muken
lagen klaar om geteekend te worden.
En nu!
Dezelfde leeraar, Ds. Poort, die in Januari 1887
plechtig verklaard heeft, dat afsnijding der synodale
hiërarchie plichtmatig is voor een leeraar, die Jezus'
Koningschap in zijne kerk wil eeren, en die, met
zijn kerkeraad, gereed stond om de plaatselijke kerk
vrij te maken van de hiërarchie, wist nu, op echt
synodale wijze, kortweg de bede af, die uit het mid-
den der gemeente gelaakt werd, dat de kerk tot de
gehoorzaamheid aan de Schrift en tot hare wettige
kerkenordening zou worden teruggebracht.
In de kerk van Hendrik-Ido-Ambacht nu naar
het ambt der geloovigen moeten gehandeld worden,
om tot hare vrijmaking te komen van de hiërarchie.
Dan zal Ds. Poort, in 1888, hen uitnemen en
afzetten, die handelen naar zijn eigen woorden in
1887. Dan zal hij, in den naam en als dienstknecht
der hiërarchie, vervolgen hen, die met die hiërarchie
breken, schoon hij hen daartoe zelf heeft opgewekt.
Wij belagden Ds. Poort meer, dan wij hem veroor-
deelden. Naar den goeden raad, die hem in het begin
des vorigen jaars gegeven werd, had hij, toen hij in
zijn consciëntie overtuigd was, dat breken met de sy-
nodale organisatie van God geboden plicht was, daar-
toe onverwilt moeten overgaan, en niet daarmede
moeten wachten, om eerst de zaken van het beheer
beter geregeld te krijgen. De Heere blaast in zulke be-
rekeningen. Hij eischt oogenblikkelijke gehoorzaamheid
aan zijne bevelen. Waar men niet geheel overtuigd is,
welke de wil des Heeren zij, dat kan niet tot beilij-
ghend gehandeld worden. Maar waar men openlijk be-
lijdt, dat de weg, waarin men wandelt, in strijd is met
Gods Woord, en dat met dien toestand toestand moet
worden gebroken, dan mag men daaraan niet volhouden,
geen omlet durf. Er is *reformatio in mara*, doodelijk ge-
vaar in uitsel, vooral, omdat uitsel dan meestal afzel
wordt.
Daar zijn, helaas, reeds onderscheidene voorbeelden
van. Hier heeft men gewacht, in de hoop dat A. of
B. — invloedrijke leden in den kerkeraad of in de ker-
kevoogdij — die voor het oogenblik nog niet geheel
beslist voor de zaak stonden — over een paar maan-
den“ wel geheel met de reformatie zouden medegaan.
Daar weer, in vacante gemeenten, heeft men de zaak
uitgesteld, tot er een predikant zou zijn, die de leiding
der reformatie op zich zou nemen.“ Nog weer in an-
dere gevallen zou men wachten, tot de kerkeraad of
kerkevoogdij „om“ was, of ook wel, tot het Klassikaal
Bestuur, om de een of andere reden, den predikant
of de leden der kerkeraad afschoren zou. En wat is in
den regel gevolg van dat wettelen, van deze rondge-
beredeningen geweest? Dat de kerkeraad niet gekomen
is tot de vrijmaking zijner kerk, dat de welwillenden meer
dan ooit tot slaafse gehoorzaamheid aan de hiërar-

chie geleid zijn en dat het werk der reformatie ten slotte
ter hand moest worden genomen naar het ambt der
geloovigen, met terzijdestelling van diezelfde ambts-
dragers, die tevoren de gemeente tot afwerping der
hiërarchie hadden opgewekt.
Daar is ook in deze dingen een tijd des welbe-
hagens; en men heeft wel toe te zien, dat men dezen niet
late voorbijgaan in ideale overleggingen. Er moet niet
zondig *verrijt*, maar geloovig *overrijt* gehandeld
worden, waar de Heere ons bij zijn wil en weg
bepaalt. En vooral moeten zwakke, wettende broeders
hierop gedurig opmerkzaam gemaakt worden, opdat
zij niet, zooals thans ook weer Ds. Poort, tot hun
eigen en der gemeente schade, al wettende en met de
synodale machten koketterende, ten slotte zóó in de
stricken van het Genootschap verward raken, dat er
voor hen geen ontkomen is, en zij in plaats van te
reformeeren, de deformatie der kerk zouden bestendigen
en door hun woord en voorbeeld grooter maken.
Dit stuk is even degelijk gesteld, als juist ter
sneede.
Arglistig is ons hart meer dan eenig ding,
en nooit bekroop het hart banger arglistigheid,
dan waar het aankomt op het kiezen voor den
onzichtbaren Koning tegen de zichtbare machten.
Er is hier tweemaal kwaad.
Het kwaad der bedorven mystiek. Als Gods
Woord zoo klaar voor ons ligt en zegt: „*Ge-
moet!*“, dan vraagt het vonden zoekend hart
nog: „Maar is het de weg wel?“, en dan is
Satan er handig bij, om evenals een engel des
lichts tot u te komen, en u in te fluisieren:
„Wel neen, die weg van gehoorzaamheid aan
Gods Woord is uit den Duivel. Dat is alles
menschenwerk. Een werk der duisternis. Houd
er u verre van!“
En dan gaat de Bijbel dicht, en allerlei ge-
moedsinflusteringen krijgen den boventoon,
en van gehoorzaamheid komt geen sprake meer.
En het tweede kwaad is, dat men wel vat:
„We moeten storm loopen“, maar dat men zelf
lieft niet voorop wil.
Men laat anderen dan vooropgaan, en ziet
eens aan, hoe zij 't er afbrengen, en als in hun
bloed dan de tegenstand gebroken is, dan
ja, wil men zelf op de pantoffeljes achteraan
komen, maar ook, als het eens niet ging, dan
bergt men zich nog tijdig het lijf.
Dat nu is altegader „menschenwerk“, ja
wel een werk van den mensch op zijn slechtst.
De bitterheid, waarmee men in ethisch-irisch-
se kringen in het diepst zijner ziel tegen een
„doeleerend“ mensch vervuld is, neemt almeer
een chronisch karakter aan.
Het wordt een manie.
Zoo hoorden we onlangs van een benoeming
voor het bezoek in de gevangenis, waarbij
een dame uit onze beste kringen was voorge-
dragen, die ook door de Roomsche dames werd
gewenscht. En toch, toen het uitkwam, dat
deze dame wat nauw met de doeleerenden in
verband stond, kwamen alle ethisch-irisch-
se dames met boozee gezichten tegen deze benoe-
ming op.
Dan hadden ze nog liever een Roomsche!
Wat haast vervult deze harten toch!
En lees nu hier wat *De Hoop* weer uit Rot-
terdam meldt:
Naar ons bericht wordt, werd aan een eenvoudige
man, die zich bij een Bijbelbewaarder van het Nederl.
Bijbelgenootschap alhier vervogde, om een Bijbel met
grote letter, die Bijbel geweigerd, omdat de aan-
vraag „doeleerend“ was. Aan zulken mocht de bewaar-
der geen Bijbel afgeven.“
Wat moeten de Doeleerenden in het oog der Syno-
dalen toch diepgesonden wezens zijn, dat hun zelfs
geen Bijbel mag worden gegeven.
Een goede les terens voor Doeleerenden, die een
Bijbel graag behoeven, zich daartoe niet te wenden
tot het Ned. Bijbelgenootschap, maar tot hun eigen
diakenen.
Wat toestand toch!
Een dame van naam en stand mag niet
meedoelen aan het bezoeken van gevangenen. En
wie doleert mag zelfs geen Bijbel hebben!
En dat nota bene van het Ned. Bijbelgenoot-
schap, dat uitdrukkelijk verklaard heeft geen
onderscheid in kerkelijk opzicht te maken.
KUYPER.
Wegens plaatsgebrek moet het slotartikel
over het Kerkelijk Ambt liggen blijven.
Officiële Berichten uit de Ned.
Geref. Kerken.
Aan de kerkeraaden der Nederduitsche
Gereformeerde kerken (doeleerend).
Genade en vrede zij u van God den Vader
en van Jezus Christus onzen Heere, door den
Heiligen Geest!
De kerkeraad der Gereformeerde kerk (do-
leerende) te Rinsumageest en Sijbrandahuis be-
richt langs dezen weg, dat ook hij de synodale
organisatie van 1816 heeft terzijde gesteld en
aanvaard heeft de Dordtsche kerkenorde van
1619.
Wedergekeerd tot de erkenning van het
soverein gezag van Jezus Christus in zijne
kerk en tot de aanvaarding der drie formu-
lieren van eenheid, als akkoord van kerkelijke
gemeenschap, wenscht de kerkeraad ook met
de overige Gereformeerde kerken in corres-
pondentie te treden.
Geve de Heere, dat zijn Geest in de ge-
meente moge doorwerken, opdat zij haar schuld
voor God diep gevoele, dat alles gewerd
moge worden wat den Heere minnaagt, en dat
zij openbaar moge worden, in waarheid te be-
hoopen tot dat lichaam, waarvan Jezus Christus
het Hoofd is.
De kerkeraad voornemens,
S. G. TJEERDSMA.
S. P. PRINS.
D. P. DE GROOT.
K. BOERSMA.
A. WIGERSMA.
J. VEIER.
REEUWIJK. Door de goede hand onzes
Gods over ons werd Zondag 11. onder leiding
van den consulat Da C. W. J. van Lammel,
van Waarder, die de gemeente bepaalde bij Ezra
9:13 en 14, de nieuwe noodkerk in gebruik
genomen.
Daar de gemeente, na de afwerping der sy-
nodale banden, op een korenzolder vergaderde,
doch deze in andere handovering, was het
haar een oorzaak van blijdschap en dank aan
den Heere, in een eigen goed ingericht ge-
bouw het Woord des levens te hooren verkon-
digen.
Moge de Heere, om zijns Zoons wille, door
zijn Geest, hier en in alle kerken het werk
der reformatie aanvangen of voortzetten tot
eere zijns naams.
De scriba van den kerkeraad der Ned. Geref.
kerk (doeleerend) van Reeuwijk,
J. v. d. HEIDEN PZ.
Spanje. De toestanden in dit land zijn aller-
treurigst, hetzij wij het oog vestigen op het
staatkundig, maatschappelijk of kerkelijk gebied.

Buitenland
Duitschland. Van jaar tot jaar wordt de toestand van Berlijn uit een geestelijk oogpunt treuriger.
De stadszending doet wel iets om in dien nood eenigzins te voorzien, doch het blijft slechts stukwerk. De stad neemt steeds grooter afmetingen aan, en de kerken bevinden zich bijna alle in het middelpunt der stad. Het centrum van Berlijn wordt daarbij steeds meer ontvolkt; het wordt een tweede city, gelijk die te Londen gevonden wordt, waar men bijna enkel kantoren en magazijnen, doch schier niet één woonhuis vindt. Er zijn predikanten, die 700 catechisanten hebben en op één dag 200 kinderen hebben te doopen.
Ken zestal jaren geleden heeft de Berijnsche stadssynode besloten tot het heffen van een kerkelijke belasting. Deze hoofdelijke omslag wordt door de rijksambtenaren, die de rijksbelasting in ontvangst moeten nemen, gratis geïnd, schoon zij niet het recht hebben om de weigerachtigen te vervolgen. Er wordt belasting geheven naar het inkomen der belastingsschuldigen. Vijf procent van de som, die men aan het rijk behoort te betalen, moet men offeren voor de Evangelische kerk. Dit wordt echter niet gevorderd van de zes laagste klassen, terwijl door den staat de kleine inkomsten onbelast zijn gelaten. De 4500 kerkelijk aangeslagenen hebben voor hunne kerk ± f 250000 opgebracht; slechts 147 personen weigerden te betalen. Deze som is wel belangrijk, doch nog bij lange na niet voldoende om aan alle behoeften te voldoen. De stadszending zendt een menigte arbeiders uit, die in het afgeloopen jaar 62000 bezoeken aflegden; zij hielden in 17 zalen Bijbelzittingen en Zondagschool; elke week wordt door deze vereeniging een kort stichtelijk stukje uitgegeven om dit ter lezing te bieden aan hen, die zelden of nooit eens kerk kunnen bezoeken, zooals tramconducteurs, droschenkoetsiers, enz. Van die blaadsjes worden 12000 exemplaren verkocht, waarvan er 16000 in Berlijn verspreid worden. Het orgaan van de stadszending, een weekbladje, heeft een oplage van 24000 exemplaren.
De kerkelijke toestand van Berlijn is wel verbeterd sedert de laatste 9 jaren. In 1879 gebeurde het, dat men vanwege de gasfabriek den gasmeter in een der hoofdkerken van Berlijn liet wegnemen. Dit geschiedde, omdat de kerkelijke administratie niet bij machte was om de hoog opgevoelen gasrekening te voldoen. Er waren predikanten, die er desmettegenstaande in de winteravonden Bijbelzittingen hielden en die er daarom voor hunne rekening voor het kleine gehoor, dat zij rondom zich verzamelden, hier en daar petroleumlampen hadden doen hangen. Zulke toestanden zijn gelukkig voorbij. Er is eene kerk bijgebouwd, de gasrekeningen kunnen weder betaald worden, de kerken worden meer bezocht. Doch wordt het zuivere Evangelie gebracht in de weinige kerken van Duitschlands hoofdstad? Wij vrezen van niet. Laat ons hopen, dat veler prediking voorbereidend zal zijn en de behoefte moge werken naar de spijze, die in het Woord Gods aangeboden wordt.
— In *De Hervorming* is een stuk te vinden van een Duitscher van de vrijzinnige richting, waarin kort en goed betoogd wordt, dat het een kritieke tijd is voor de zaak van het liberale Protestantisme. „Het wordt steeds meer gebaat en aangevallen.“ Tusschen de regels door staat ook te lezen, dat het modernisme in Duitschland terrein verliest; vandaar, dat in genoemd artikel ook zekere moedeloosheid niet is te missen.
Toch, zoo dunkt ons, staat het niet de zaak van het modernisme lang zoo hopeloos niet. Juist de clericale invloeden, waarover de schrijver zich beklagt, die zich thans doen gelden en die naar meer uitwendige macht voor de Evangelische kerk doen vragen, zullen het modernisme bevorderen. Daarbij voert de Ritschlaansche school lijnrecht weder tot ontkenning van alle openbaring en bereidt dus den weg voor het modernisme. Bij alle bestrijding van het modernisme is er in Duitschland niet een terugkeeren tot de wet en het getuigenis; vandaar, dat wat de kracht van Luther uitmaakte, de leer van de vrije genade, haast niet meer beleiden wordt en nog minder den volke geleerd. De Heere kan ook in Duitschland een nieuwe reformatie geven, doch er is daarvoor 't oogenblik zelfs geen wolkje van eens mans hand te zien.
Engeland. Dat de Episcopale kerk van Engeland, wat haar leer betreft, een Gereformeerd karakter draagt, is niet te ontkennen. Haar geloofsbelijdenis, in 39 artikelen vervat, draagt een Gereformeerd stempel. Zij is echter van de Gereformeerde kerken gescheiden door haar kerkorde en liturgie. Van heverlede is men echter in de Episcopale kerk gaan meenen, dat juist de Roomsche elementen, die in kerkorde en liturgie overgebleven waren, het kenmerkende der kerk zijn. Dit is echter niet waar. Kerkorde en liturgie dienen zich uit de belijdenis der kerk te ontwikkelen. Toch willen vele Episcopalen hunne kerk niet meer een Protestantische, maar een „Katholiek“ kerk genoemd hebben. „Wanneer men dat woord „Katholiek“ maar recht verstand, zoodaartegen geen bezwaar bestaan, doch omdat men het tegenover Protestantisch stelt, blijkt daarin, dat men in de gedachten er het woord „Roomsche“ bij voegt.“
Het is een feit, dat de Episcopale kerk door haar organisatie uit de Presbyteriaansche Alliantie gesloten is. De Alliantie zal dit jaar te Londen vergaderen en wel den 3den Juli; tegen denzelfden tijd heeft de aartsbischoep van Canterbury al de Anglicaansche bisschoppen over de geheele wereld te Londen samengeroepen. *De Reformierte Kirchenzeitung* denkt, dat dit niet toevallig is. „Welk een gewin, wanneer een ernstig samenwerken mogelijk werd, zoolvel tegen Romaniemen als tegen Atheïsme, die twee vijanden, met welke men te kampen heeft!“ zoo roept dit orgaan uit. Wij helpen het wenschen. Doch wij vrezen, dat er niets van gebeuren zal. Vergissen wij ons niet, dan zullen wel oud-Roomsche aartsbisdommen en bisschoppen bij de vergadering van de Engelsche kerkvorsten tegenwoordig zijn, en zal er daar gezocht worden naar vereeniging met de oud-Roomsche kerk en met de Grieksche; doch wij vrezen, dat er niet aan gedacht zal worden, om één lijn te trekken met de Gereformeerde kerken, vier afgewandeld van de Presbyteriaansche Alliantie bezoeken.